

TABIATI VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ KORUMA KANUNU TASARISI İLE İLGİLİ TMMOB GÖRÜŞÜ

GENEL DEĞERLENDİRME

TBMM gündemine taşınmış olan Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, doğa koruma açısından sistematik bir gerilemeye karşılık gelmektedir.

Kanunun yürürlüğe girmesi ile 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu yürürlükten kaldırılacak ve **doğa koruma alanında şimdiye değin elde edilebilen kazanımlar geçersiz hale getirilecektir.**

Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı, mevcut eksikliklerin giderilmesi yönündeki iyi niyetli arayışların kötüye kullanılmasından daha çok, koruma çabalarının "sürdürülebilir kullanım" adı altında devam ettirilen ve itiraz dinlemeyen "talan" anlayışına terk edilmesinin son adımlarından birisidir.

Tasarı gerekçesinde "*tabii değerlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunması ve korunan alanların statülerinin net ve anlaşılır bir şekilde yeniden belirlenmesi*"nin amaçlandığı belirtilirken tarihi, arkeolojik ve doğal değerlerin üst üste çakışması bir sorun alanı olarak görülmekte ve ayrıştırılmaktadır.

"Koruma"da çok başlılığın giderileceği belirtilirken tam aksine "*...2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki doğal ve tabii sit alanlarının yönetimi Çevre ve Şehircilik Bakanlığına verilerek...*" çok başlılık, yatırımcı bakanlık ile "yatırım" açısından perçinleştirilmektedir.

Tasarıda yer alan doğa koruma stratejisinde temel yaklaşım: "**koruma engelini aşmak**" olarak belirlenmiştir.

Tasarının gerekçesinde, düzenlemenin uluslararası sözleşmelere uyum sağlaması, tabiattaki bütün varlıkların, ekosistemlerin bütüncül korunması gibi hususlar belirtilse de; neredeyse hiçbir koşula bağlamadan doğal koruma alanlarının "**üstün kamu yararı**" adı altında kullanımına olanak sağlanması "**koruma**"dan **vazgeçmenin** temel göstergelerinden birisidir.

Maddeler bazındaki gerekçelerinin belirtildiği bölümde 1. madde için, "*Tabiatın ve tabii kaynakların korunması ile ilgili mevcut düzenlemeler, gerçek ihtiyaçlara ve günümüz koşullarına uygun uygulamalara imkân sağlayamamaktadır*" ifadesi yer almaktadır. Koruma açısından ürkütücü olarak nitelendirilebilecek olan bu ifade, "**Tabiatın korunmasıyla ilgili mevcut düzenlemelerin kimi yatırımların ve uygulamaların önünde engel oluşturduğu**" düşüncesini açıkça ortaya koymaktadır.

Siyasi iradenin bu yaklaşımı, Dünya Ticaret Örgütü'nün 2001 yılındaki "sürdürülebilir gelişme" adı altında "**Ticareti engelleyici nitelikteki olduğu saptanan çevre önlemleri de dahil serbest ticaretin küreselleşmesinin önüne engel olarak çıkabilecek her türlü uygulamanın önlenmesi**" kararı ile bire bir örtüşmektedir. Bu tasarı, ülkemizde, doğal varlıkların, küresel ölçeğin gerektirdiği yoğunlukta ve yaygınlıkta ticarileştirilmesi için gerekli zemini yaratacaktır.

Kanun Tasarısı, amaç maddesinden başlayarak "yatırım" adı altında bu alanlara göz dikmiş olan "talan" örgütleyicilerine karşı teslim bayrağını çekmektedir. Yasada tek amaç koruma olması gerekirken, amaç maddesinden "...ulusal ve uluslararası öneme sahip..." ifadesinin çıkarılması ile birlikte "...Tabii değerlerin, biyolojik çeşitliliğin korunmasına ve sürdürülebilir kullanımına ..." biçimindeki "kullanmayı" amaç içine sokan düzenlemeler, **ülkemin en önemli doğal değerlerinin gözden çıkarıldığının belgesidir**. Yasalaşması halinde **böylesi bir düzenleme, 87 yıllık Türkiye Cumhuriyeti'nde alınmış en koruma karşıtı karar olarak tarihe geçecektir**.

Genel gerekçe içinde de açıkça belirtildiği üzere "çerçeve kanun" niteliğine dönüştürülen doğa koruma temel kanunuyla, kanunlarda yaratılan istisnalar, sağlanan imtiyazlar, görmezden gelinen işgallerle yetinilmeyip ülke yüzölçümünün %2'si bile olamayan "doğal korunan alanlar" da özel kanun kapsamından çıkarılmaktadır.

Yapılan düzenleme ile doğa koruma için ülkemizin temel kanunu niteliğinde olan Milli Parklar Kanunu" gibi "özel kanun" niteliğine sahip bir yasayla korunan doğal varlıklar, "genel kanun" niteliğindeki bir düzenleme içine doldurulmak istenmekte, kullanım önceliğindeki "Turizmi Teşvik Kanunu" gibi "özel kanun" niteliğini koruyan **yasalar karşısında koruma kararları üstünlüğünü yitirmektedir**.

Tasarının gerekçelerinden biri olan "AB mevzuatına uyum" iddiası gerçeği yansıtmamaktadır.

Doğa koruma alanlarının işletilmesi-yönetilmesi adı altında yerel idarelere, daha da vahimi "vakıf"lara, derneklere kiraya verilmesi olanağı yaratılarak; bilimsel çalışmayı zorunlu kılan, ulusal ve uluslararası nitelikte değerlere sahip alanlara ilişkin kararlar, yerel idarelerin, daha da ileriye gidilerek özel kuruluşların inisiyatifine/keyfiyetine bırakılarak, ulusal değerler yerel pazara sunulmaktadır.

Ülkemizde "doğanın korunması" alanında da göz ardı edilemeyecek düzeyde bilgi üretilmiş, deneyim birikimi oluşmuş ve oldukça etkili bir kamuoyu duyarlılığı yaratılmıştır. Bu gelişme, bir yanıyla konuyla ilgili her türlü düzenlemenin tasarlanmasını ve yürütülmesini önemli ölçüde kolaylaştıran, kamusal bir olanaktır. Üstelik Anayasa'nın 56. maddesi de böyle bir tutumu zorunlu kılmaktadır. Ne var ki, bu zorunluluklar, bir yanıyla da siyasal iktidarlar için kesinlikle aşılması gereken engellerdir.

İlgili meslek odalarının ve uzmanlarının görüşü alınmadan son şekli verilen Tasarı öngörüldüğü gibi yasalaştığında;

- b Ülkemizde doğa koruma alanında yoğun hukuksal, yönetsel ve teknik çatışmalara neden olabilecek,
- b Bugüne değin koruma altına alınabilen, dolayısıyla rantı artan alanların yerli ve yabancı sermayenin istekleri doğrultusunda kullanılabilmesini daha da kolaylaştırılabilecek,
- b Doğal varlıklarımızın onarılamayacak biçim ve düzeyde zarar görmesine yol açabilecek uygulamalara yasal dayanaklar sağlayabilecek,
- b Doğa koruma alanında onca emek ve özveriyle elde edilebilen kazanımların yitirilmesine yol açabilecek,

•b Türkiye'yi taraf olduğu çok sayıda uluslararası sözleşme taahhütleri karşısında çeşitli uyuşmazlıklara düşürebilecek

bir dile, düzene, kapsama ve yaptırımlara sahiptir.

1- TASARI ANAYASA'YA AYKIRIDIR

Tasarı, doğal varlıkların korunmasına ilişkin yasal düzenlemelerin temelini oluşturan Anayasa'nın; *Tarih, Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması* başlıklı 63. maddesine genel olarak, özel önem atfedilen doğal varlıklar için; *Kıyılardan Yararlanma* başlıklı 43., *Toprak Mülkiyeti* başlıklı 44., *Sağlık, Çevre ve Konut* başlıklı 56. ve *Ormanların Korunması ve Geliştirilmesi* başlıklı 169. maddelerine aykırıdır.

"Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı", Türkiye'nin de taraf olduğu ülkelerarası çok sayıda anlaşmanın yanı sıra Anayasa'nın "Tarih, Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması" başlığı altında yer verilen 63. maddesindeki;

"Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır."

yaptırımına aykırıdır. Anayasa'nın 56. maddesindeki; **"Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir."** yaptırımını ise yürürlükte ve "vatandaşlık ödevinin" yapılması gerekmektedir. Bu gereğin yazıklarınla, yakınlarla ve özellikle de tekil sorunlara indirgemecilikle yerine getirilemeyeceği açıktır.

TBMM'ye sevk edilen Tasarının, yasalaşması halinde ülkemizde çevrenin korun(a)maması ve Anayasa'nın 56. maddesinde düzenlenmiş olan sağlıklı ve dengeli doğal bir çevrede yaşama hakkının ortadan kalkması, ağır çevresel tahribatların oluşması gündeme gelecektir. Anayasa'nın 63. maddesinde düzenlenmiş olan kültürel ve tabiat varlıklarının korunması konusunda boşluk oluşacak; iç içe geçen kültürel, tarihi ve doğal varlıkların talan edilmesine yol açacaktır.

2- TASARININ DAYANDIRILDIĞI DOĞA KORUMA YAKLAŞIMI YANLIŞTIR, GERÇEKÇİ DEĞİLDİR,

Tasarıda yer alan doğa koruma yaklaşımı: "koruma engelini aşmak", "kullanımı yaygınlaştırmak" temasına dayandırılmıştır.

Çünkü Tasarıda;

• "Tabiatı koruma" ve "biyolojik çeşitliliği koruma" konuları birbirinden farklı eylem alanları olarak görülmektedir;

• **Doğa koruma alanı ilanı, doğal sit alanlarının yönetimi** yatırımcı bir bakanlığa, **Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bırakılmaktadır;**

"Tabiatı ve biyolojik çeşitliliği" koruma sorununun **tek bir yasal çerçeve oluşturularak** çözümlenebileceği varsayılmaktadır;

- "Koruma" ile "kullanma" gibi doğası gereği **karşıt iki eylemin eşzamanlı olarak gerçekleştirilmesi** hedeflenmekte, kullanım koruma ile eşdeğere getirilmektedir;
- "Ekolojik Etki Değerlendirmesi" "korunan alanlara olumsuz etkisinin olabileceği belirlenen" faaliyetlere yer verilmesinin gerekçesi olarak düzenlenmektedir;
- "Tabiatın korunması" sorunu doğal varlıkların korunmasına indirgenmekte, doğal varlıkların var olabilmelerinin ve varlıklarını sürdürülebilmelerinin temel koşulu olan **doğal süreçler dikkate alınmamaktadır**;
- Uluslararası kabul görmüş yaklaşımların aksine "**korunacak değer ve çevresi**" yaklaşımı **terk edilerek**, korumanın doğasına aykırı olarak, iç içe geçen ve birbirinden ayrılması mümkün olmayan **doğal ve kültürel alanlar ayrıştırılmaktadır**;
- Korumanın temel araçlarından birisi olan "**planlama**" **muğlâk hale getirilerek**, uzun devreli gelişme planının üst ölçekli plan niteliğine ilişkin açık düzenleme kaldırılarak, "içeriği belli olmayan "**koruma ve gelişim planı**" öngörülerek plan türleri karmaşası yaratılmaktadır. Ayrıca imar mevzuatına göre yapılan "çevre düzeni planı" ilişkisi belirsiz bırakılmaktadır;
- Koruma alanlarında yapılacak her türlü plan, proje, eylem ya da faaliyetin "**ekolojik temelli yaklaşıma** sahip olması "**doğa koruma**"nın **olmazsa olmaz bir unsurudur**. Hal böyle iken "ekolojik temelli yaklaşım"a sadece tür ve habitat eylem planları için yer verilmiştir;
- Koruma amaçlı düzenleme ve uygulamalarda yetki karmaşıklığı arttırılmakta, koruma alanları tarihi arkeolojik, doğal olarak ayrıştırılmaktadır. Daha da ileri gidilerek "kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi" ile çakışması halinde Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkili kılınmaktadır;

Olumsuz etkileri belirlenen faaliyetlerin, ÇED gibi idari işleme dönüşeceğinin ipuçları şimdiden görülen, "Ekolojik Etki Değerlendirmesi"ne bağlanarak, "**üstün kamu yararı**" (Madde 8/5) gibi hukuksal dayanakları belirsiz gerekçelerle izin verilmesine, irtifak ve intifa hakları oluşturulabilmesine olanak sağlanmaktadır (Madde 8); üstelik bu düzenlemeyle "üstün kamu yararı" ile EED sonucunda olumsuz etkileri belirlenenlerin de gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır:

Doğal varlıkların devri ve işletilmelerinin önündeki tüm engeller kaldırılmıştır. Öteki ilgili yasal düzenlemelerle hemen hemen hiçbir ilişki kurulmamıştır; Doğa koruma alanı ilan edilen ya da edilecek olan alanların koruma statüsünün değiştirilmesi, kaldırılması "**yeniden değerlendirme**" adı altında süreklilik kazandırılarak siyasi keyfiyete açık hale getirilmektedir.

Genel bir değerlendirmeyle; öngörülen içeriğiyle tasarı doğa koruma çalışmalarını rastlantılara bırakırken bu alanlarda her türlü kullanıma olanak sağlamaktadır.

3- KANUNUN "AMACI"NA İLİŞKİN DÜZENLEME DOĞA KORUMA ADINA GERİ ADIMDIR

Kanun Tasarısı, amaç maddesinden başlayarak "sürdürülebilir kullanım" adı altında tüm doğal varlıklarımızı "talan" anlayışına teslimiyeti göstermektedir. Yasada tek amaç koruma olması

gerekirken, amaç maddesinde yer verilen "...tabiatın, tabii değerlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına ve sürdürülebilir kullanımına..." biçimindeki "**kullanmayı**" amaç içine sokan düzenlemelerin yapılması ve amaç maddesinden "...ulusal ve uluslararası öneme sahip..." ifadesinin çıkarılması **ülkemin en önemli doğal değerlerinin gözden çıkarıldığını belgesidir.**

Hâlihazırda doğa koruma mevzuatını oluşturan düzenlemelerin başında Orman Kanunu, IUCN kriterlerine göre doğal koruma alanı statüsünün belirlendiği Milli Parklar Kanunu ve doğal sit alanı ve tabiat anıtına ilişkin düzenlemelerin yer aldığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu gelmektedir.

Bu kanunlar içinde "milli park, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı" statülerinin belirlendiği **doğal korunan alanlar açısından uluslararası kabul görmüş kavram ve kriterlere göre düzenlemeler içeren** 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu amaç açısından diğerlerinden ayrılmaktadır.

Uluslararası doğa koruma statülerinin tanımlandığı ve hâlihazırda doğa koruma mevzuatının temelini oluşturan Milli Parklar Kanunu'nun AMAÇ başlıklı 1. Maddesinde yer alan "... Yurdumuzdaki milli ve milletlerarası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan **korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine** ilişkin esasları düzenlemektir..." tanımı ile ulusal mevzuat içinde **amacı sadece koruma olan tek kanundur.** Kanun genelinde bu alanlarda ekosistemlere zarar verilemeyeceği, kaynak değerlerinin korunmasının esas olduğu hükme bağlanmıştır.

Milli Parklar Kanunu, amacı doğrultusunda, kanun bütününde değerlendirildiğinde; kanun metni içinde yer alan her türlü iş ve işlem kanunla belirlenecek koruma alanlarının kaynak değerlerinin (doğal, kültürel, tarihi ve arkeolojik) korunması ve gelecek kuşaklara aktarılabilmesine yönelik olarak kurgulanmıştır.

Oysa kanun tasarısının amaç başlıklı 1. maddesinde ne olduğu belli olmayan "koruma ve sürdürülebilir **kullanım**"a yer verilerek **koruma ile kullanım eşdeğer hale** getirilerek geri adım atılmıştır. Diğer bir ifade ile "**Amaç**" maddesinin kanunun bütünü açısından temel referans maddesi olduğu göz önüne alındığında, "**koruma**" kavramı, son derece esnek ve muğlâk bir kavram olan "**sürdürülebilir**" adı altında "**kullanım**" kavramı ile **eşdeğer hale getirilerek doğal değerlerin korunması amacı, belirsizleştirilmiş, etkisizleştirilmiş ve ikincilleştirilmiştir.**

Bu düzenlemeyle, ülkemizin kara, kıyı, sucul ve deniz alanlarındaki ulusal ve uluslararası öneme sahip doğal değerlerinin **sürdürülebilirlik** kisvesiyle **her türlü faaliyete açılacağı anlaşılmaktadır. Tasarı ile mevcut ÇED süreçleri sayesinde korunan alanlarda gerçekleşen tahribat bu sefer Ekolojik Etki Değerlendirmesi adı altında hazırlanacak raporlarla yürütülecektir. ÇED raporları benzeri bir idari süreçle "ekolojik etki değerlendirme" raporları ile korunan alanlar her türlü kullanıma/yapılaşmaya açılmış olacaktır.**

Ayrıca, Tasarıda ilkelerin düzenlendiği 3.madde, "*Tabiatın, tabii değerlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunması ile sürdürülebilir kullanımının sağlanması...*" tanımlamasının ilke kısmına bile yedirilmesi, tasarının ruhu açısından önemlidir. **Eğer bir kanun koruma amaçlı ise "...korunması, devamlılıklarının sağlanması, iyileştirilmesi ve bu alanlardaki bitki**

ve hayvan türlerinin muhafazasının" temel ilke olması gerekmez mi? Oysa yasa koyucu niyetini gizlemeden, "koruma yerine sürdürülebilirlik" tercih edilmiş, doğal koruma alanlarının korunması "kullanımı" ile eşdeğer hale getirilmiştir.

4- DOĞA KORUMA ALANINDA ŞİMDİYE DEĞİN ELDE EDİLEBİLEN KAZANIMLAR GEÇERSİZ HALE GETİRİLECEKTİR

Tasarıdaki kavramsal boşluklar, belirsizlikler ve anlam kaymaları, uygulamaları kargaşaya dönüştürebilecek, her türlü yapılaşma ile sanayi, maden, turizm gibi sektörlerin kullanımına olanak verecektir,

Türkiye'de geçerli olan ekonomik büyüme süreci yeni sermaye birikim alanlarının bulunmasını ve ticarileştirilmesini gerektirmektedir. Doğal varlıklar ise, ülkemizde, henüz böyle bir büyüme düzeninin gerektirdiği yoğunlukta ve yaygınlıkta ticarileştirilememiştir. En son düzenlenen içeriğiyle Tasarı, öngörüldüğü gibi yasalaştığında hemen hemen tümüyle bu yetersizliğin aşılmasına sınırsızca katkıda bulunabilecek bir yasal altlık işlevini görecektir.

Çünkü Tasarıda;

- Eşgüdümçü, denetleyici, yaptırım uygulayıcı, bağımsız, demokratik bir kamusal yönetim yapısı öngörülmemektedir;
- Doğa koruma alanları ayrıştırılmakta, turizm faaliyeti "istisna" haline getirilerek kültür ve turizm bölgeleriyle çakışma durumunda turizm faaliyetine öncelik tanınmaktadır;
- İzin irtifak hakkı tesisi için hiçbir koşul aranmamakta, baştan olumsuz etkisi olacağı bilinen faaliyetler için de "Ekolojik etki değerlendirmesi" "Üstün kamu yararı" gibi belirsiz ve esnek kavramlarla bu durum aşılmaktadır;
- **Yeniden değerlendirme** adı altında (6. madde) daha önce herhangi bir koruma statüsü verilmiş alanların statülerinin değiştirilmesi, kaldırılması keyfîyeti İdare için sürekli hale getirilmektedir;
- **Doğal varlıkların** kullanım hakkının yerel idarelere, vakıflara **devredilmesi ve işletilmesi** yolunun açılmasıyla uluslararası değerde ve ulusal düzeyde korunması gereken **doğal varlıklar yerel çıkarların ve özel kuruluşların keyfiyetine** bırakılmaktadır.

Bilindiği gibi, doğanın, bu kapsamda da **ülkenin geleceğinin vazgeçilmez unsurları olan doğal varlıkların**, biyolojik çeşitliliğin korunabilmesi etkin ve yetkin bir kamu idaresi ile sağlanabilmektedir. Oysa Tasarının yukarıda örneklenen yetersizlikleri giderilemediğinde böyle bir yönetsel yapıyı kurmak gibi bir amaç olmadığı açıktır.

5- KANUN TASARISI İLE KORUNAN ALANLARA İLİŞKİN DÜZENLEMELERİN "İSTİSNA" - "ÖZEL KANUN" NİTELİĞİ ORTADAN KALDIRILMAKTADIR

Tasarı gerekçesinde "çerçeve kanun" gereğine yer verilerek tasarı bütününde "genel" kanun niteliğinde düzenlemeler yapılmıştır. Tasarıda yer verilen, "izin irtifak" "ekolojik etki değerlendirme", "üstün kamu yararı", "alternatif çözümlerin bulunamaması" gibi son derece muğlak, esnek kavramlar ile özel kanun niteliği, üstü örtülü olarak, aşılmaktadır. Bu düzenlemeyle bugüne kadar yaratılan istisnalar,

sağlanan imtiyazlar, görmezden gelinen işgallerle yetinilmeyip ülke yüzölçümünün %2'si bile olamayan "doğal korunan alanlar" özel kanun kapsamında çıkarılmaktadır.

İç içe geçen ve birbirinin ayrılmaz parçası olan doğal, tarihi ve arkeolojik alanlar "birbirini tekrar eden, çatışan" gibi tanımlamalar ile ayrıştırılmakta daha da ileri gidilerek turizm alanlarının yönetimi Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bırakılmakta, "**turizm**" kullanımı **istisna** haline getirilmektedir.

1996 yılında taraf olduğumuz Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nden doğan yükümlülüğümüz nedeniyle biyolojik çeşitliliğin ve tüm unsurlarının ülke çapında korunması zorunluluktur. Mevcut mevzuat kapsamında **doğal varlıkları çevre kavramı içinde en geniş şekilde ele alan 2872 Sayılı Çevre Kanunu genel kanun niteliğindedir.**

Yapılan düzenleme ile "**neredeyse koşulsuz izin irtifak**" "**ekolojik etki değerlendirme**", "**üstün kamu yararı**", "**alternatif çözümlerin bulunamaması**" gibi sözde gerekçelerle; "özel kanun" niteliğine sahip yasalar tarafından korunan doğal alanlar "genel kanun" niteliğindeki bir düzenleme içine doldurularak, açık olarak "Turizmi Teşvik Kanunu", üstü örtülü olarak da "Maden Kanunu", "Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu" gibi yatırımcı sektörel yasalar karşısında **üstünlüğünü yitirmektedir.**

Bu çerçevede "koruma" istisna olmaktan çıkarılarak doğa koruma alanları ve diğer doğal alanlar her türlü etki ve baskıya açık hale getirilmektedir.

6- TASARIDA, DOĞA KORUMANIN TEMEL ARAÇLARINDAN BİRİSİ OLAN PLANLAMA, SİYASAL İKTİDARLARIN HER TÜRLÜ KEYFİLİKLERİNE AÇIK HALE GETİRİLMİŞTİR

Tasarıda öngörülen planlama yaklaşımı ile bugüne kadar bütüncül, kapsayıcı nitelikte ekolojik bakış açısıyla hazırlanan planlardan vazgeçilmekte, planlama karmaşık hale getirilmekte, fiziki planlar ile ilişkisi muğlaklaştırılarak doğal alanlarda yapılaşma yolu açılmaktadır.

Tasarıda, planlama işlevi ile ilgili olarak üç planlama düzlemine yer verilmekte, planlar arasındaki ilişki kurulmadığı gibi, planların kapsamı belirsiz bırakılmaktadır. Tasarının planlama başlığı altında yer verilen

- i) Uzun Devreli Gelişme Planı
- ii) Yönetim planları
- iii) Tür ve habitat koruma eylem planı

haricinde, tasarımın ilkeler başlığı altında 3. maddesinin (f) fıkrasında bahsedilen "**koruma ve gelişme planı**"nın ne olduğu belli değildir.

Bu yaklaşımla ilgili yaptırımlar öngörüldüğü gibi yasalastığında doğa koruma alanları;

- Koruma amacına uygun planlanamayacak,

- Hazırlanan "planlar" ise doğaya ve bu kapsamda doğal alanlara zarar verebilecek kararlara, eylemlere ve yapılaşmalara dayanak olabilecektir.

Tasarının "Korunan Alanların Planlanması" başlıklı 7. maddesinde kullanım kararlarının planlama yapılmadan belirlenmesine olanak sağlanmıştır. Planlama yöntemlerinden birisi olan "bölgeleme" statünün bir parçası olarak ele alınarak "**koruma statüsüne uygun bölgeleme**" ile doğal varlıkların kullanımına yönelik kararlar planlama kararlarından önce belirlenebilecektir. Planlama öncesi bölgeleme yapılması ve planlarda bu bölgelemeye uyulması zorunluluğu planlama mantığı açısından kabul edilmez bir yaklaşımdır.

Meri mevzuatta yer alan düzenlemede koruma amacına uygun planlama yaklaşımı ve sadece "**.. iskan ve yapılaşmaya konu olacak yerler için..**" imar uygulama planları yapılması zorunlu tutulmuşken, tasarıda "korunan alanlar için yapılacak imar planlarında imar planlarına uyulur..." düzenlemesi ile korunan alanların tamamı için, temel amacı yerleşme ve yapılaşmaya yönelik düzenlemeler olan "İmar Kanunu"nda yer verilen imar planları yapılabilir hale getirilmiş, **imar planı yapma tercihi -keyfiyeti siyasi iktidarlara bırakılmıştır.**

Bu planların amacı, kapsamı ve niteliğinin ne olduğuna ilişkin olarak herhangi bir açıklık getirilmemiştir.

Aynı şekilde, kullanım kararları için meri mevzuatta yer alan ekosistemin korunması zorunluluğu, korunan alanların niteliklerini ve ekosistemleri bozucu kararların alınmasını kısıtlayan düzenlemelerin tamamı kaldırılmaktadır. Korunan alanlara ilişkin kullanım kararları herhangi bir esasa veya kısıta tabi olmaksızın öncelikle "bölgeleme"ye, sonrasında da plan kararlarına bırakılmaktadır.

Tasarının doğal varlıkları ve biyolojik çeşitliliği, kültürel, tarihi, arkeolojik değerlerden ve insan etkisindeki alanlardan ayırttığı hesaba katıldığında, planlama yapılacak alanlar nereleridir? sorusu önem kazanmaktadır.

Diğer bir ifade ile tasarıda kültürel değerlere hiç yer verilmediğinden, korunan alanlarda kültürel değer bulunan yerler hiçbir şekilde koruma alanı ilan edilemeyecektir. Bu durumda **doğal alanlarda, yani biyolojik çeşitlilik açısından önemli alanlarda, biyogenetik rezerv alanlarında, nadir, endemik, tehlike altındaki türlerin yaşam alanlarında, orman alanlarında** her ölçekteki planlar yapılacak olup bu alanlarda **yapılaşma yolu açılmaktadır.**

Açıktır ki, kapsamlı ve bütüncül yaklaşım her türlü planlama çalışmasının öncelikli koşuludur. Tasarıda bu koşul yerine getirilmemekte, aksine, gerçekte "plansızlık" olarak nitelendirilebilecek karar ve uygulama süreçlerine olanak verilmektedir. Bu durum, doğa koruma amacıyla kullanılacak kısıtlı kaynakların savurganlığına yol açabilecek, yanı sıra, siyasal iktidarların, somut olarak da ilgili yönetimlerin her türlü keyfi karar ve uygulamalarını kolaylaştırabilecektir.

7- DAHA ÖNCE ÇEŞİTLİ KORUMA STATÜSÜ VERİLMİŞ ALANLARIN RANT UĞRUNA GÖZDEN ÇIKARILMASININ YOLU AÇILMAKTADIR.

Tasarının 6. maddesi yasa koyucunun amacını yorum yapmaya bile gerek kalmayacak kadar net olarak ortaya koymaktadır. Tasarıya göre "**yeniden değerlendirme**" adı altında daha önce herhangi bir koruma statüsü verilmiş alanların statülerinin değiştirilmesi, kaldırılması

keyfiyeti İdare için sürekli hale getirilmektedir. **Yani herhangi bir yatırım, kullanım ya da faaliyetin gerçekleştirilmesinde engel teşkil edecek bir koruma statüsü değiştirilebilecek ya da kaldırılabilir.**

Tasarının 6. maddesine göre "... gerçek veya tüzel kişilerden gelen öneriler..." ile yeniden değerlendirme işlemi başlatılabilecektir. Yeniden değerlendirme işlemi ile mevcut koruma statüsü değiştirilebilir ya da tümten kaldırılabilir.

Tasarı öngörüldüğü gibi yasalaştığında, siyasal iktidarlar bu madde ile her türlü koruma statüsünde gerekli gördüğü statü değişikliklerine ya da iptale gidebilecektir.

Tasarının yürürlüğe girmesi ile bugüne kadar alınmış ve Bakanlığa devredilmiş doğal SİT, milli park kararları yeniden değerlendirilmeye tabi tutulabilecek, verilmiş olan iptal kararları yeniden değerlendirilebilecektir. **Yani koruma alanlarına yönelik HES, madencilik vb. için verilen iptal kararları boşluğa düşürülerek talan süreçlerinin de önü açılacaktır.** Tek başına bu durum bile hükümetin uyum sürecine dönük açıklamalarının samimiyetsizliğini göstermek açısından yeterlidir. Tasarı öngörüldüğü gibi yasalaştığında, siyasal iktidarlar bu geçici maddelerle her türlü koruma statüsünü kaldırılabilir gibi statü değişikliği keyfiyetine sahip olacaklardır.

8- DOĞA KORUMA ALANLARININ KAYNAK DEĞERLERİ "BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞE" İNDİRGENMEKTE, KÜLTÜREL DEĞERLER AYRIŞTIRILMAKTADIR.

Tasarı aynı zamanda bugüne kadarki, doğal ve kültürel varlıkların bir arada korunmasını esas alan yaklaşımı ortadan kaldırmaktadır. Yeni düzenleme ile doğal varlıklar ile kültür varlıklarının korunmasının birbirinden koparılmasına yönelik hukuki, idari ve siyasi bir düzenlemeye yönelinmiştir. Kültür varlıkları, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yetkisine, doğa varlıkları ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın koruma ve kullanımına sunulmaktadır. Yani doğa varlıkları iki ayrı bakanlığa bölüştürülmekte, bir adım daha ileri gidilerek yapılaşma ve kullanım öncelikli olarak ilan edildiği yaşanan örneklerle de bilinen "kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" ile çakışan yerler de Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yetkisine verilmekte, tarih ve kültürden koparılırken, kültür varlıkları kapsamındaki arkeolojik ve tarihi sit alanları da doğadan kopartılmakta, herhangi bir mekâna, taş yığına indirgenmektedir.

Bilindiği gibi çoğu arkeolojik bölge aynı zamanda doğal sit alanıdır. Durumun kendisi ikili bir hukuki yetki/yetkisizlik karmaşası yaratacak, sonuç olarak yaratılan bu boşluktan özel çıkar beklentileri olanlar yararlanacaktır.

Tasarı aynı zamanda bir alanın birden fazla koruma statüsüne sahip olamayacağını öngörmektedir. Örneğin herhangi bir alan "endemik bitki türü koruma alanı" ilan edildiyse aynı alan arkeolojik sit alanı ya da kuş koruma alanı vs. ilan edilemeyecektir.

Yasa Tasarısında kültürel kaynak değerlerine hiç yer verilmezken, "doğal özelliklerin" yani sıra sahip olduğu "kültürel değerler" nedeniyle milli park ilan edilmiş alanların statüleri de tartışmalı hale gelmektedir. Bu kapsamda, aşağıda yer verilen sorular benzeri sorulabilecek çok sayıda soruya düzenleme içinde net yanıtlar bulunabilmelidir.

- Türkiye'nin dünya ölçeğinde önemli milli parkları arasında bulunan ve kaynak değerini 1915 Savaşları gibi tarihsel, kültürel özellikler ile birlikte doğal özellikleri oluşturan **"Gelibolu Tarihi Milli Parkı"**nın özel kanunu olmasaydı statüsü ne olacaktır?
- Türkiye'nin dünya ölçeğinde önemli milli parkları arasında bulunan ve arkeolojik, kültürel özellikleri ile birlikte Karamenderes nehri delta alanı kaynak değerini oluşturan milli park ilan edilmiş olan "Troya Milli Parkı"nın statüsü ne olacaktır?
- Dünya kültür miras listesine alınması için UNESCO tarafından milli park ilanı şart koşulan **"Göreme Tarihi Milli Parkı"**nın statüsü ne olacaktır?
- Ulusal Kurtuluş Savaşımızın en önemli mekânlarından olan, Afyon'un Kocatepe'sini ve Kütahya'nın Dumlupınar'ını içine alan ve tarihi ve kültürel kaynak değerleri ile birlikte doğal değerleri nedeniyle milli park ilan edilmiş olan **"Başkomutan Tarihi Milli Parkı"** tarihe mi karışacaktır?
- Ülkemizde "Tabiat Parkı" tanımının en önemli örneklerinden olan, ormanlarıyla birlikte özgün topografyada şekillenen yerleşim dokusuna yansıyan Polonez kültürünün tek mekânsal temsilcisi olan **"Polonezköy Tabiat Parkı"**nın statüsü ne olacaktır?
- Körfez kesimini de içine alan, deniz ekosisteminin de milli park sınırları içinde olduğu **"Marmaris Milli Parkı"** ranta terk mi edilecektir?
- Ülkemizin sayılı milli parklarından olan **"Termessos Milli Parkı"**nda, milli parka adını veren Termessos antik kentinin iç içe geçtiği doğal orman alanları ve endemik türleri statü dışına mı çıkarılacaktır?
- Doğal özellikleri ile iç içe geçen kültürel özellikleri ile küresel ölçekte özgün örneklerden birisi olan, "kadimden beri" sürdürülen yaylacılık faaliyetlerinin mekânsal yansıması olan yaylacılık alanlarına sahip **"Kaçkar Dağları Milli Parkı"**nın statüsü korunabilecek midir?

En az biyolojik çeşitlilik kadar önemli, özgün niteliklere sahip, doğa ile kültürün iç içe geçtiği alanlarda, "kültürel" kaynak değerlerinden nasıl vazgeçilecektir? Etle tırnak gibi iç içe geçen bu yapı birbirinden nasıl ayrılacak ve tümünden statü dışına mı çıkarılacaktır?

Kültürel, arkeolojik veya tarihi kaynak değerleri açısından sit alanı ilan edilen/edilecek alanlarla iç içe geçen ya da bu alanları çevreleyen doğal alanlar birbirinden nasıl ayrılacaktır?

9- ANAYASA'YA AYKIRI OLARAK ULUSAL VE ULUSLARARASI DÜZEYDE DOĞAL ÖZELLİKLERE SAHİP ALANLARIN KORUNMASI YETKİSİ DEVREDİLMEKTEDİR

Siyasi irade, ulusal ve uluslararası değerlere sahip alanları yönetemeyeceğini, koruyamayacağını ilan etmektedir. Tasarı hiçbir koşul, kısıt getirmeden korunan alanların devrine olanak sağlayarak ulusal ölçekteki değerlerimizi yerel çıkarılara, özel kuruluşlara teslim ederek, geleceğimizi devretmektedir.

Bakanlıkların merkez ve taşra birimleri tarafından kullanılması gereken ve özellikle de doğa koruma alanında vazgeçilemeyecek olan yönetsel ilkeler geçersizleştirilmektedir; Tasarının 10. maddesinde yer verilen "...Korunan alanda ve koruma alanında işletme yetkisi, kısmen, talepte bulunmaları halinde il özel idarelerine, belediyelere, bu kanun amacına uygun faaliyetler yürüten vakıf ve derneklere ilgili BAKAN ONAYI İLE ile devredilebilir....." ifadesinde koşulsuz devir yapılmasına olanak tanınmasıyla, doğal varlıklarda geri dönülemez tahribata yol açılacak, ayrıca özellikle yerel düzeyde son derece vahim çatışmalara yol açılabilecektir.

Bu madde düzenlemesi ile "işbirliği" adı altında siyasi iradenin ulusal ve uluslararası değerlere sahip alanları yönetemeyeceği, koruyamayacağı ilan edilmektedir.

Yürütme erkinin bu derece kişiselleştirilmesi ile kötüye kullanılacağı, yandaş tercihinin rahatlıkla yasal kılıfla gizleneceği bu düzenleme, hukuk devletinden ne derece uzaklaşıldığının, keyfiyetçi düzen anlayışının egemenliğinin nerelere ulaştığının göstergesidir.

Uluslararası kabul görmüş yaklaşımlar içinde: bölgesel, ulusal, uluslararası ve küresel nitelikte değerlere, özelliklere sahip alanlar aynı düzeydeki yönetim birimleri tarafından korunmakta ve yönetilmektedir. Sadece yerel özelliklere sahip alanlar yerel idareler tarafından korunmakta ve yönetilmektedir.

Son örneklerinden birisi olan Abant Tabiat Parkı'nda yaşanan süreç tüm ülke geneline yayılacaktır. Ulusal ve uluslararası nitelikte değerlere sahip doğal alanların korunması ve devamlılıklarının sağlanması kamusal bir görevdir. Bu görevin herhangi bir kişi veya kuruluşa devredilmesi, doğal varlıkların kaderinin yerel kaygılara teslim edilmesi anlamını taşımaktadır.

10- KÜLTÜR VE TABİAT VARLIĞI BİLİMSEL VE OBJEKTİF BİR NİTELEME OLMAKTAN ÇIKARILMAKTADIR

Tasarının niyetinin bir başka ifadesi de 5. maddenin 2. bendinde açıklanmaktadır: "Korunan Alanların Belirlenmesi" başlıklı bu maddede "bakanlık tarafından korunan alan niteliğine sahip olduğu belirlenen alanlardan orman rejimine tabi olanlar Bakanlıkça....., diğer alanlardan yapılaşma yasağı bulunmayanlar Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca, yapılaşma yasağı olanlar ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından koruma alanı veya korunan alan olarak belirlenir" denilerek, kültür ve tabiat varlığı bilimsel ve objektif bir niteleme olmaktan çıkarılıp, "**korunan alan**" adı altında **siyasi / iktisadi tercih konusu yapılmaktadır**. Bu düzenleme ile ilk kez "doğa koruma alanının belirlenmesinde" "yapılaşma yasağı"na bir kriter olarak yer verilmiştir.

Ayrışma, çok başlılık, genel gerekçede savunulanların aksine, korunan alanların belirlenmesinde de devam etmektedir.

Amacı "koruma" olan statülerin belirlenmesinde "yapılaşmaya" bir kriter olarak yer verilmesi idarenin keyfi davranış isteğini ve tasarının niyeti açıkça ortaya koymaktadır.

11- "ÜSTÜN KAMU YARARI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KULLANIM", "EKOLOJİK ETKİ DEĞERLENDİRMESİ" GİBİ TARTIŞMALI KAVRAMLARLA HER TÜRLÜ KULLANIMIN MEŞRU ZEMİNİ OLUŞTURULMUŞTUR

Bu Tasarıda en riskli bölümlerinden birisi de "İzin, intifa ve irtifak hakları" başlıklı 14. maddedir. Tasarıyla; tesis edilecek izinler, intifa ve irtifak hakları ile ilgili bölümde **ülkemizin neredeyse tüm korunan alanları özel kişi ve şirketlere tahsis edilebilir hale getirilmekte, "üstün kamu yararı ve sürdürülebilir kullanım" tarifi ile izin, intifa ve irtifak hakkı verme yetkisi Bakanlığa verilmektedir.**

Bunun anlamı şudur: Munzur vadisinde/Munzur Milli Parkı, İkizdere havzası, İhsu vadisi, Dilek Yarımadası - B. Menderes Deltası Milli Parkı, Küre Dağları Milli Parkı gibi birçok milli park veya doğal sit alanı olarak korunan doğal, tarihi, arkeolojik, kültürel özelliklere sahip alanlarda yapılmak istenen baraj, HES, otoyollar, sanayi tesisleri, maden işletmeleri, vs. gibi kullanımlar "üstün kamu yararı ve sürdürülebilir kullanım" olarak tarif edilerek, Bakanlık bu yatırımlara izin verebilir.

Tasarıyı hazırlayanlar Tasarının 8. Maddesi'nde yapılacak yatırımların doğaya, doğal varlıklara etkilerinin saptanması amacıyla tesis edilen **Ekolojik Etki Değerlendirmesi ile ilgili hükümde de kullanarak, adeta "üstün kamu yararı", "alternatif çözümlerin bulunmaması" ifadeleri üzerinden tüm bu yatırımların önünü açmayı garanti altına almışlardır.** Çünkü 2010 Anayasa değişikliği ile onaylanan "Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz" ifadesi ile İdare'nin üstün kamu yararı kararları artık tartışmaya açılmayacak hale gelmiştir.

Tasarının 14. maddesinde yapılan düzenlemeyle neredeyse hiçbir koşula bağlı olmaksızın izin, intifa ve irtifak hakkına olanak tanınmaktadır. Aynı üstün kamu yararı kavramı ve intifa irtifak hakları düzenlemesi tüm doğal alanlar için söz konusudur. Üstün kamu yararı kavramı yargı kararlarıyla içtihat haline gelmiştir. Çatışan iki hak olduğunda yargı, üstün kamu yararını esas alarak karar vermektedir. **Tasarı ile gelinecek durum siyasetin / iktidarın üstün kamu yararı kavramını yargı elinden alması ve kendisinin karar vermesidir.**

12- KORUNAN ALANLARDA TİCARİ OLARAK YARARLANMA OLANAĞI YARATILMAKTADIR

Tasarının 16.maddesinin 2/d. fıkrasında "*toplanması, kullanımı kurallara bağlanması öngörülen hayvan ve bitki türlerinin listesinin...*" oluşturulacağı, 22. maddesinde de "*...belirtilen listedeki türlere ilişkin toplama ve kullanımı ile ilgili uygulama esasları Bakanlık tarafından belirlenir...*" düzenlemelerine yer verilmiştir. Bu düzenlemelerle **tasarı ile ilaç, tohum, gıda sanayinin önemli hammaddelerinin kanun doğrultusunda şirketler tarafından yapılmasına olanak sağlanmaktadır.** Artık lokman hekim, aktar ya da dağlardan tıbbi bitki toplayarak pazarlarda satarak geçimini sağlayan kırsal ekonomi devri kapanıyor, buna karşılık ilaç ve genetik endüstrisi, gen kaynağı niteliğindeki alanların denetimini ele geçiriyor.

Tasarının "Gelirler" başlıklı 24. maddesindeki "Kamu kurum ve kuruluşları hariç olmak üzere korunan alanlardaki izin haklarına dayanılarak yapılacak her türlü tesislerden proje bedeli tutarının %3'ü oranında tahsil olunacak bedeller", "her türlü faydalanma, işletme, izin, intifa ve irtifak haklarından doğan gelirler" **ile artık biyolojik varlıkların yer aldığı tüm ekolojik alanlar açısından hassas bölgeler ticari işletme açma baskısına maruz kalacaktır.**

13- ULUSLARARASI KABUL GÖRMÜŞ TANIMLAR YERİNE BELİRSİZ TANIMLAR GETİRİLMİŞTİR.

Tasarıda yer verilen tanımların çoğu IUCN (Dünya Korunan Alanlar Birliği)'nin sınıflandırmasıyla da uyuşmamaktadır.

Tasarının tanımlamış olduğu koruma statüleri de sorunludur. Örneğin "Koruma Alanı" ile "Korunan Alan" tanımları birbirleriyle örtüşmemekte, belirsizliğe ve karışıklığa neden olmaktadır.

Yasa tasarısının "Korunan Alanlar" başlıklı 4. maddesinin altında tanımlanan koruma statüleri, kabul görmüş uluslararası ve ulusal koruma statülerine uymamaktadır. Özellikle 4. maddenin 2. fıkrasında yer verilen koruma statüsü sorunlu bir tanımdır. Koruma alanının adı tanımlanmadığı gibi, kapsam, nitelik ve tarif edilen özellikler muğlâklık içermekte, idarenin takdir hakkını sınırsız bir şekilde kullanmasına olanak sağlayacak yeni bir statü tanımlanmaktadır.

Tasarının bütününde, "peyzaj koruma alanı" kavramının tamamen kaldırılarak hiçbir düzenlemeye yer verilmemesi Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'ne aykırıdır.

Sadece biyolojik çeşitlilik ve tabii değerlere yer verilirken, tasarıda kültürel değerlere hiç yer verilmemektedir. Bu düzenlemelere göre korunan alanlarda kültürel değer bulunan yerler hiçbir şekilde koruma alanı ilan edilemeyecektir.

14- YABANCI TÜR GİRİŞİNİN VE KORUMA ALTINA ALINAN TÜRLERİN ÜLKE DIŞINA ÇIKARILMASININ ÖNÜ AÇILMIŞTIR

Tasarının "Hayvan ve bitki türleri hakkında yasak fiiller" başlığı altında düzenlenen 22. Maddesinin 4. fıkrasında "...Bakanlık bu maddede belirtilen yasakları istisna hallerde kaldırabilir .." ve 4/c fıkrasında da "...bu fıkırada belirtilen uygulamanın gerekçeleri, kapsamı ve uygulama esasları kamuoyuna duyurulur..." düzenlemesine yer verilmiştir.

Tasarıda yapılan bu istisna düzenleme ile "**yasak fiillerin**" aşılması garanti altına alınmakta, nesli tehdit ve tehlike altındaki yabancı bitki ve hayvan türlerinin zarar görmesi, uluslararası ticareti ve biyolojik çeşitlilik açısından koruma altına alınan türlerin ülke dışına çıkarılması olanaklı kılınmaktadır.

15- TASARI İLE DOĞAYA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞE KARŞI İŞLENEN FİLLER İÇİN SADECE PARA CEZASI ÖNGÖRÜLMÜŞTÜR

Yani "Parasını da öderim, suçumu da işlerim, parası ile değil mi?" anlayışı kabul edilmiştir.

Tasarının "İdari Yaptırımlar" kısmında doğal ekosistemler ve canlı türlerinin korunmasına yönelik bakış açısı da sergilenmektedir. Tasarıya göre geri dönüşümü olmayan bir suç işlemenin dahi karşılığı para cezası ödemektir. İdari yaptırımlar arasında hürriyeti bağlayıcı hiçbir ceza yer almamaktadır.

İdari yaptırımların ele alındığı 27. maddenin düzenlenmesinde sadece bin Türk lirası ile elli bin Türk lirası arasında değişen idari para cezaları öngörülmüştür. "Bu cezalar habitat kaybı söz konusu olduğunda üst sınırdan tatbik edilir" hükümleri yer almaktadır. Görüldüğü gibi, "mutlak koruma bölgesinin habitat kaybına yol açacak ölçüde tahribi" gibi onarılmaz bir yara açan uygulama bile günümüz koşulları için küçük bir meblağ olarak nitelendirebileceğimiz

ellibin TL üst sınırdan cezalandırılacaktır. Habitat restorasyonunun ne ölçüde pahalı ve zaman gerektiren bir iş olduğu düşünülduğünde verilecek cezaların hafifliği daha iyi anlaşılabilir.

SONUC

Korunan alanları istisna-özel kanun kapsamında çıkararak,

İç içe geçen doğal ve kültürel değerleri birbirinden ayırarak,

Sürdürülebilirlik adı altında kullanımı amaç edinen,

Ulusal değerleri yerel çıkarılara devreden,

Doğal değerleri piyasa malına dönüştüren,

Korunan alanlarda imar mevzuatı ile yapılaşma yolu açarak,

Bürokratik ve siyasi katılımı esas alan,

Bu tasarıya "hayır" diyoruz.

Doğal ve kültürel değerlerimizi sahiplenmeye, gözlemlenen bu mirasyedi yaklaşımı terk etmeye çağırıyoruz.

"Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı", yaptırımların eksikliği ve yanlışlığı, dolayısıyla taşıdığı yetersizliklerle, ülkemizde bugünlere kalmış doğal varlıklarımızın ve doğa koruma alanındaki kazanımların onarılamayacak biçimde zarar görmesine yol açabilecektir. Bu nedenle Tasarı;

- Bu içeriği ve düzeniyle TBMM'ye sunulmamalıdır;
- Hazırlık sürecinde dile getirilen ve katılımcılar tarafından da benimsenen görüş ve öneriler dikkate alınarak yukarıda örneklenen eksiklik ve yanlışlıklar giderilecek biçimde yeniden düzenlenmelidir;
- Yeniden düzenlenen Tasarının, TBMM'deki ilgili komisyonlarda görüşülmesinde, sürece "taraf" konumundakiler öncelikli olmak üzere ilgili demokratik kitle örgütlerinin dengeli katılımları sağlanmalıdır,
- Yeniden düzenlenen Tasarı, kitle iletişim araçlarıyla genel kamuoyunun bilgisine sunulmalı, görüş ve önerilerine açılmalıdır.